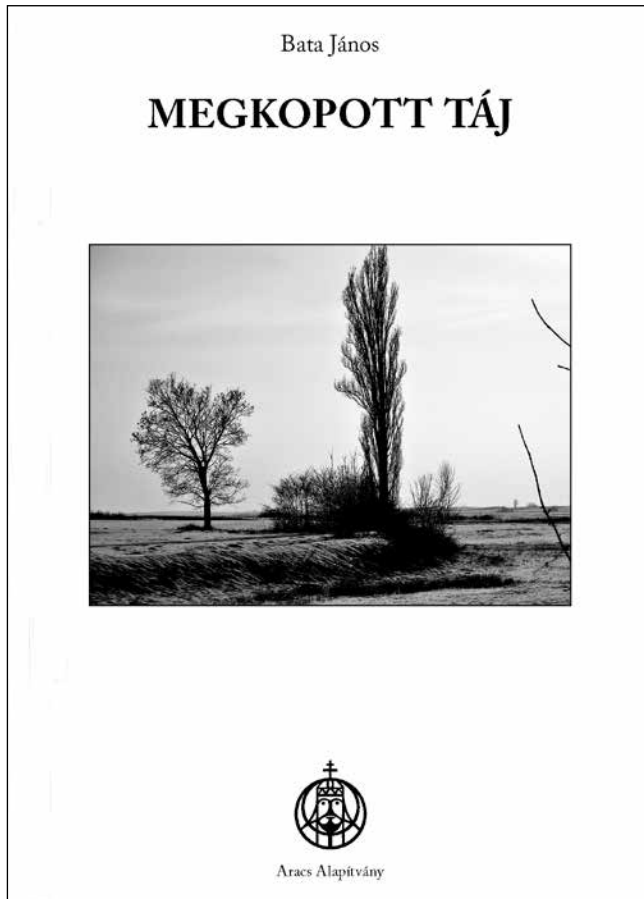

Tükörcserepek*

Odaát Szerbiában

„Az a magyar, akinek fáj Trianon.” Talán már gyermekkoromban is hallottam ezt a mondást, de ilyen kijelentések megérlelődni csak felnőttkorában tudnak az emberben. Az én sorsom aztán úgy hozta, hogy sokat jártam/járok az elszakított területeken, és számtalanszor átéltem/átélem az ott lakók szívfájdalmát és mindennapi küzdelmeit. És persze, nekem is fáj Trianon. Ám nem kell feltétlenül elhagyni határainkat ahhoz, hogy a kívül rekedtek életébe behelyezkedjünk. Segítségünkre szolgál a művészet, elsősorban az irodalom. Hogy most erről a témáról írjak, arról is az irodalom „tehet”. Rendszeresen kapom a délvidéki magyarság remek közéleti folyóiratát, az ARACS címűt. Így történt ez most is, a szerkesztőség az ajándékot megtoldotta a főszerkesztő, Bata János költő verseskötetével. *Megkopott*

táj a címe, s a 1983–2018 között írt verseiből nyújt válogatást. Most, hogy ezeket a sorokat írom, megálltam a gépelésben, és pár percre azon tűnődöm, megoszthatok-e egy „titkot” az olvasóval. Az tart vissza, hogy nevetségessé válhatok, végtére is a költészet nem hat mindenkire egyforma erővel. Nos, mindezek ellenére, ki vele! Éjjel kezdtem el olvasni Bata verseit, és bizony végigbőgtem az egész éjszakát. Bata Horgoson él, a Tisza mentén. A legmagyarabb folyónál, ahol a délszláv háború – nem oly rég, 1991-től csaknem tíz éven át – éppúgy végigvonult, mint az összes többi magyarlakta területen. Hogy az ott élő magyaroknak mindehhez mi közük volt? Hát az égvilágon semmi. Pontosabban mindössze annyi, hogy a huszadik és huszonegyedik század vérzivataribaiban otthon maradtak. Szülővárosukban, szülőföldjükön. (S ezért lettek besorozhatók.) És azóta is ott próbálnak boldogulni. Valamint kikiabálni magukból a fájdalmat. Ezt teszi többek közt a Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínház társulata, melynek vezetője András Attila író-rendező döbbenetesen, fantasztikusan hatásos darabokat ír a kívül rekedtek életéről, s járják az előadásokkal az országot. Nem tudom, Szentesre eljutottak-e már. Érdeemes meghívni őket. S ugyanilyen küldetést teljesít Bata János is a verseivel. Művész- és sorstársaival kettős fájdalommal kell – amióta csak élnek – megbirkózniuk. Egyrészt azzal, hogy saját földjükön idegenek, másrészt az értelmetlen és borzalmas délszláv háború ártatlan magyar áldozatai is kísértik őket. Nem véletlenül ír verset Bata Gyóni Gézához, ahhoz a költőhöz, aki a magyar irodalom talán leginkább szívbe markoló háborús versét írta meg az első világháborúról: Csak egy éjszakára... a címe. Idézem egy versszakát:

„Csak egy éjszakára küldjétek el őket,
A pártoskodókat, a vitézkedőket, csak egy éjszakára:
Akik fent hirdetik, hogy mi nem felejtünk,
Mikor a halálgép muzsikál felettünk,
Mikor láthatatlan magja kél a ködnek,
S gyilkos ólom-fecskék szanaszét röpöködnék.”

A délvidékiek számára az, hogy besorozták őket a balkáni háborúba, felfoghatatlan csapás volt. Számunkra is, akik a mai határok között élünk. Idegen érdekekért háborúba kényszerítve parancsra gyilkolni másokat és életüket adni idegen célokért – a borzalom maga. Nem véletlenül szól Bata János *Melléd ülnék* című versében Gyóni Gézához. Imígyen:

„Ülnék melléd, szegény, árva Gyóni Géza,
hátha egy éjszakára feledném a jajkiáltásokat,
a fölperzselt földet, a megégett embereket,
a fölgyújtott szárkúpok fölött keringő füst-lelkeket.
Ködbe vész a föld, az aknagránát szaggatta mezők...
Csak egyetlen éjszakára élnek át ők,
a csahos nyelvvel hazaszeretők, ezt a tömérdek kínt!”

A Balkánon azóta sincs nyugalom. Láthatjuk, olvashatjuk mindennap a hírekben, s főképp érezhetjük, nem oldott meg szinte semmit a délszláv háború. (No persze az első meg a második világ-háború sem.) Mit tehetünk mi, itt, a trianoni határok közé szorított magyarok? Talán csak annyit, hogy gyakran elutazunk az elszakított területekre. Talán csak annyit, hogy szeretettel gondolunk rájuk. Talán csak annyit, hogy olvassuk az általuk írt könyveket, nézzük filmjeiket, színdarabjaikat. Egy biztos, bármelyiket is cselekedjük, nem fogunk csalódní. Még úgymond mulatságos élményekben is részünk

lehet, mint például nekem, amikor idén nyáron a Felvidéket járva a szepességi Nagyőr községben megnéztük a Mednyánszky-kastélyt. A festő ebben a szép reneszánsz épületben töltötte gyermekkorának nagy részét. S tudják, mi volt felírva az egyik tablóra, amely a nagy magyar festő életét ismertette? Nos az, hogy Mednyánszky közép-európai festő. Szóval nem magyar, hanem közép-európai. S még csak nem is hazudtak. No, de a teendőkhöz visszatérve, lehetne idén például karácsonyi ajándék egy-egy határon túli író, festő, keramikus, népművész alkotása. Vagy egy színházjegy a magyarkanizsaiak előadására. Ez utóbbiak interneten fellelhető bemutatkozásából idézek is: „Küldetésünkben fakadó feladatainkat eleddig javarészt jóindulatú emberek támogatása, valamint Isten kegyelme folytán tudtuk ellátni. Isten kegyelme folytán, hiszen teljesen ellenszélben működni több éven keresztül – közben a köz véleménye szerint is közfeladatot ellátni a köz hathatós támogatása nélkül, de a köz érdekében – emberi számítások szerint lehetetlen.”

Biztos vagyok abban, hogy a magyarok döntő többsége jóindulatú ember. És segítőkész. Legfeljebb csak azt nem tudja, kit érdemes támogatni, s kit nem. Ezúttal megpróbáltam egy hangyányit segíteni.

* *Megjelent a Szentesi Élet 48. számában, 2018. november 30-án.*

